

Jutlus Nõos P, 10.11.24 kell 11.00, 24. pühapäev *post Trinitatis*, isadepäev

Lektsioonid: 2Tm 4:6–8; Lk 20:27–40

Jutlus: Kg 12:1a,6–7

Laulud: 269 (1–4); 382 (1–5); Taizé-laulikust nr 19 „Kiidab mu hing“; 465 (1–4)

Mõttele oma Loojale oma nooruspäevil ... enne kui hõbeköis katkeb ja kuldkauss puruneb, kruus allikal kildudeks kukub ja kaevuratas laguneb, sest põrm saab jälle mulda, nõnda kui ta on olnud, ja vaim läheb Jumala juurde, kes tema on andnud.

See kirjakoht on osa Koguja raamatu lõpust, mis võtab raamatu sisu üsna hästi kokku: inimese elu on tühine ja seda tasub kasutada võimalikult hästi, kuni inimene pole veel vanaks jäänud; kuid selles elus tuleb tingimata leida koht Jumalale, sest tema on elu Valitseja.

Niisiis tuleb Loojale mõelda juba nooruspäevil, sest siis, kui hõbeköis katkeb, kuldkauss puruneb, kruus allikal kildudeks lendab ja kaevuratas laguneb (allegooriline kõne inimese elu hääbumisest), on seda juba hilja teha.

Mäletan, et mu leeriõpetaja Villu Jürjo, kes nüüd on juba igavikuteele läinud, küsis kord meie leerirühmalt: „Mitu korda olete täna Jumalale mõelnud?“ Olen järjest paremini mõistma hakanud, et see küsimus oli õigesti püstitatud. Meie elu kulgeb ju igapäevastes toimetamistes käegakatsutavate ja silmnähtavate asjade nimel ning puudutamatu ja nähtamatu Jumal nende hulka ei kuulu. Jumala peale mõtlemiseks tuleb end pingutada. Näiteks võtta keset päevatööd aega palveks või teha kõrvalises kohas ristimärk. Või ka mõelda ligimesele, nt kellelegi hea sõna öeldes või abi osutades. Sest ka see on ju Jumala peale mõtlemine. Ütleb ju apostel Johannes 1Jh 4:12: „Jumalat ei ole keegi iial näinud. Kui me üksteist armastame, siis püsib Jumal meis ja tema armastus on saanud meis täiuslikuks.“

Ent milleks on Jumalale üldse tarvis, et tema peale mõeldakse? Sest siis mõtleb Tema ka meie peale! Midagi sarnast peab silmas ka meie usuisa dr Martin Luther, kes küsib oma „Väikse katekismuse“ 3. peatükis Meie Isa palve teise palve, „Sinu riik tulgu“ seletuses: „Mis see on?“ Ja vastab: „Jumala riik tuleb ka ilma meie palveta, iseenesest, kuid me palume selles palves, et see tuleks ka meie juurde.“ Tõepoolest, me võime elada oma elu nii, et Jumal on meie kõrval, kuid me ei pea vajalikuks Teda oma ellu kaasata, sest ei mõtle Temale või ei palveta Tema poole. Aga võib elada ka Jumalale mõeldes.

Näib, et tavaliselt seostatakse Jumala peale mõtlemist vanemate inimestega, eriti pensionäridega: mis neil ikka muud teha on kui taevastele asjadele mõelda ja kirikus käia! Kuid loogiline on ju mõelda, et Jumalale meeldib, kui mõtleme Tema peale võimalikult palju! Ja mida varem me sellega alustame, seda parem. Seepärast tundub, et targal Kogujal on tuline õigus, kui ta ütleb „Mõttele oma Loojale oma nooruspäevil!“

Ent millised on noore inimese võimalused Jumala peale mõelda? Küllap samasugused nagu igasuguse õppimise ja kasvatamise puhul.

Esimesel kohal on siin perekond. Kui lapsed näevad, et nende vanemad mõtlevad Jumala peale, Temast austusega kõneldes või Tema poole palvetades, siis hakkavad nad Jumala peale mõtlema ka ise. Võib-olla juhtub see algul hoopis protestivaimus. Olen kuulnud, et vaimulike laste puhul tuleb seda ette: nad kaugenevad pärast täisealiseks saamist mõneks ajaks kirikust. Kuid tulevad siis tagasi. Mõni teine laps, kelle vanemad või vanavanemad käivad kirikus, küsib endamisi, kas Jumalat üldse olemas on? Kuid mõistab hiljem oma elukogemuste najal, et on – ja kuidas veel! Sellised noored mõtlevad Jumala peale varasest noorusest eeskuju tõttu ja see mõtlemine kannab vilja tulevikuks.

Teisel kohal noore inimese võimalustes Jumala peale mõelda on kool. Tean veel praegu elavaid vanu inimesi, kes pole kunagi soovinud kirikusse minna, kuid kelle koolipõlves II maailmasõja ajal 1940. aastate esimesel poolel, nn Saksa ajal toimusid koolis hommikupalvused. Olen mõelnud, et kui neil seda kogemust poleks, siis ei mõtleks nad oma elus Jumala peale üldse. Sest ehkki Jumalast kuuleb-näeb tänapäeval mõnevõrra ka meedia vahendusel ja Tema nimega puututakse kokku

mõnedel kiriklikel talitustel, jääb selline seos Jumalaga isikliku palvekogemuse puudumisel liiga kaugeks. Seepärast hindan väga seda tööd, mida teevad vabas Eestis taastatud ja asutatud kristlikud koolid ning muud koolid, kus usuõpetust – vähemalt usundiõpetuse raames – õpetatakse ja lapsed kirikusse viiakse. Muidugi ei suuda kool teha ära seda tööd, mis perekonnas tegemata on jäänud. Kuid kooliõpetaja on noore inimese elus mingil ajal suurem autoriteet kui vanemad – mäletan seda omastki koolipõlvest.

Selles seoses sobib ka mainida viimase aja uudiseid Soomest, kus üks kool sai trahvi usulise sisuga laulu tõttu, mida uskmatus perest pärit laps pidi koolis kuulma. Ja kuidas üks kool loobus – arvatavasti hirmust võimaliku trahvi ees – Georg Friedrich Händeli oratooriumi „Messias“ ettekandest, sest see kõneleb kristliku usu teemadel.

Kolmandal kohal noore inimese Jumalale mõtlema ärgitamises on kristlik laste- ja noortetöö. Paigutan selle võimaluse alles kolmandaks seetõttu, et see puudutab üsna väikest osa ühiskonnast, samal ajal, kui peredest tulevad reeglina ju kõik ja koolikohustus on üldine.

Olen kuulnud kurtmist, et kirik ei suuda tänapäeva kirikulapsi ja -noori kõnetada. Silmaga vaadates on sellel kurtmisel tõepõhi all. Nt meie praostkonnas on hetkel laste- ja noortetöö vaid paaris koguduses. Igasuvisel kristliku noortefestivalil JäPe on viimastel aastatel mõnikümmend osalejat, ehkki paari aastakümne eest oli neid paar-kolmsada.

Kuid kiriku võimetuse põhjus lapsi ja noori mitte kõnetada olevat luterliku kiriku jumalateenistuse igavus: jutlus ja luterlikud koraalid ei suutvat noori kõnetada. Tegelikult ei saa ma selle kurtmise põhjusest hästi aru. Hb 4:12 on kirjutatud: „Sest Jumala sõna on elav ja tõhus ja vahedam kui ükski kaheterane mõök ning tungib läbi, kuni ta eraldab hinge ja vaimu, liigesed ja üdi, ning on südame meelsuse ja kaalutluste hindaja.“ Miks eeldada, et Jumala sõna mõök saab jagu täiskasvanust, aga mitte lapsest või noorest? Seepärast arvan, et kui meie kiriku laste- ja noortetöötajad tunnevad hästi Jumala sõna ja oskavad seda õigesti tõlgendada, oskavad valida õige sisuga kirikulaule, siis saab lastele ja noortele ligitõmbavaks ka luterlik jumalateenistus. Sest Jumal kutsub inimesi ju oma sõna kaudu.

Pealegi kuulevad oma pere laste kaudu Jumala sõna ka nende lapsevanemad, kes ise võib-olla kirikust palju ei peagi. Ning hakkavad Jumala peale mõtlema ja võib-olla kõnelevad oma mõtteist isegi teistele täiskasvanuile. Nood omakorda kolmandaile. Ja nii edasi. Ning Jumala sõna teeb oma tööd, milleks Jumal on selle saatnud.

Niisiis, kui me mõtleme Jumala peale, siis mõtleb Jumal ka meie peale. Kuid ta mõtleb meie peale mitte ainult meie elus, vaid ka meie surmas. Seepärast on Jumala peale mõtlemisega seotud ka surmast mõtlemine. Ja surmast mõelda võivad nii täiskasvanud kui ka lapsed ja noored. Tulevad meelde Hando Runneli luuleread: „Ma tunnen väikest Urmast, / kes ükskord mõtles surmast / ja küsis, mille pärast / peab suureks saama laps.“

Miks ei peaks laps või noor teadma, et ka tema saab kord põrmuks? Ja et surm tähendab ainult seda, et tema elu, mille ta on kord Jumalalt saanud, läheb Jumala kätte tagasi? Ütleb ju Koguja: „...sest põrm saab jälle mulda, nõnda kui ta on olnud, ja vaim läheb Jumala juurde, kes tema on andnud.“ Teadmine, et inimvaim läheb pärast surma Jumala juurde, annab elule hoopis teistsuguse perspektiivi: võib-olla tekib lapses või noores soov hoida oma Jumalalt laenuks saadud elu võimalikult hästi, Sest siis on Jumalal sellest kord hea meel?

Koguja ütleb oma raamatu varasemas peatükis, Kg 7:1, ühe mõtte, mis on kõnealuse kirjakohtaga otseselt seotud, kuid palju äärmuslikumalt sõnastatud: „...surmapäev on parem kui sünnipäev.“ Kontekstist välja rebituna mõjub see mõte ehmatavalt ja mõnede lapsevanemate arvates, lapsele või noorele lausa ebasüüdsalt. Ent võib-olla just sellised laused ärgitavad uurima, mis Piiblis tegelikult seisab. Võib-olla aitas eelnev mõtisklus täita sisuga ka seda Koguja mõtet. Ning ärgitas Jumala peale mõtlema ka edaspidi!

Aamen.